



# A NOUĂ

Magistică a corpului didactic primar din Jud. Bihor.  
 oficial al Revizoratului şcolar din ORADEA-MARE.

Inserţiuni şi reclame se publică după  
 tarif. Manuscrisele nu se înapoiază.

Apare la 1 şi 15 a lunel.

Sub conducerea unui  
 comitet de redacţie.

Abonament:

Pe an . . . . . Lei 80  
 Pe 1/2 an . . . . . Lei 40  
 Redacţia şi Administraţia la biroul  
 Revizoratului.

## SUFLETE RĂTĂCITE.

COPII ROMÂNI ÎN ŞCOLILE UNGUREŞTI DIN ORADEA-MARE.

Anunţând la alt loc apariţia anuarului unei şcoale urbane din localitate, înfăţişăm în contururi generale situaţia actuală a elevilor români dela şcolile primare din Oradea Mare. Iată o chestiune, care după părerea noastră, merită să insistăm cât mai mult asupra ei. Ea trebuie cunoscută în cele mai largi cercuri şi în cele mai mici mici amănunte, pentru că comportă o necontestată valoare de ordin cultural şi naţional.

Tabloul statistic, pe care-l dăm în rezumat, este icoana primelor noastre recuceriri de teren, datele lui sunt primele începuturi ale înfiripării noastre culturale, aici la marginea extremă a hotarelor neamului.

Dacă la anul 1919 aveam în Oradea-mare abia trei dascăli cu vre-o 100 copii, iar astăzi avem 22 de institutori cu peste 750 copii români, înseamnă, că am urcat o etapă puternică. Inseamnă, că ne-am recucerit o seamă de vetre culturale, la care sufletul românesc, risipit prin mahalalele acestui oraş neromânesc, astăzi este adăpostit. Iar setea lui de carte este potolită cu slovă românească şi cu cântec românesc.

\*

Unde erau până eri aceşti copii?

Incontestabil, că elementul românesc se sporeşte la oraşe în chip ulmitor. De 3 ani încoace se poate seamna o adevărată invazie de noui orăşeni. Mai vin pe urmă ofiţeri şi funcţionarii civili din vechiul regat, cari se aşează şiiau slujbe în oraşele ardele-neşti. Dar nu faptul acesta este izvorul principal al sporului neaşteptat, pe care-l înregistrăm la copii de şcoală din Oradea-mare.

Copii aceştia în marea lor majoritate erau şi ieri aici. Părinţii lor sunt vechi cetăţeni ai acestui oraş. Ei urmare însă la şcolile ungureşti.

Faptul poate să pară curios şi de necrezut. Dar iată cum se explică. Ne aflăm la marginea extremă a românismului, vecini cu şesul Ungariei. Sub regimul trecut, care neglija sau oprima tot ce nu înfăţişa şi nu flata spiritul maghiar, procesul asimilării — acel tainic şi firesc proces sufletesc, care se produce în

mod fatal şi inevitabil la graniţele etnice ale popoarelor — procesul acesta a făcut la noi cele mai mari ravagii, cele mai multe victime. Acolo unde vin în contact două neamuri, cu vremea ele-şi împrumută grai, port şi obiceiuri, aşa cum îşi amestecă apele două râuri, cari se îmbină. De aci procesul înstrăinării de limbă şi de neam, care se poate semnala la oraşe mai mult, decât la sate. La acesta se adaugă, ca un factor nou, mulţimea căsătoriilor aşa numite „mixte”, de cari băjbăle mahalalele Oradei. Bărbatul român, mama ungueroalcă sau invers, copilul lor urma fatalmente la şcoala unguerească, pentru că nu ştia altă limbă. Este ştiut, că în familie predomină limba mamei şi spiritul ei. Aşa ni s' au pierdut copii români prin şcolile ungureşti! Pe toţi aceşti copii răătăciţi a trebuit să i căutăm, să i smulgem din prăpastia înstrăinării şi să i readucem la matcă.

I am adus. De cum am pus stăpânire asupra şcoalelor, ele au început să se umple de copii români, cari nu ştiau să spună de cât, că „*én gör. keleti vagyok*” (eu sunt gr. ort.) Şi au început să şi înveţe graiul părinţilor, ca pe o limbă nouă şi străină. Şi a început să le mijască în suflet o dără de conştiinţă naţională. Să poftiţi acum într'o şcoală de acestea dela margini, plină de copii săraci, desculţi şi zdrenţuroşi! Să i ascultaţi cum ştiu povesti despre Ştefan şi Mihai, cum recitează versuri patriotice, cum cântă dolne şi marşuri ostăşeşti. La o serbare şcolară copii din şcoala primară, cari până eri abia găngăveau româneşte, ne-au predat cu o ulmitoare inteligenţă pe *Herşcu Boccegiul* şi pe *Mama Angheluşa*, aceste lungi, foarte lungi monologuri comice de Alexandri. Părinţii îi ascultau uimiţi şi se mirau, „cât de mândru băşădesc amu pruncii noştri”, de când umblă la şcoală. Fireşte accentul lor este încă greoi şi străin, fonetica lasă mult de dorit. Dar vremea va cizela şi va netezi, căci Ea e meşterul cel mare. Să nu uităm însă, că cel mai mulţi din aceşti copii, acasă cu părinţii lor, trebuie să vorbească şi astăzi unguereşte.

Va să zică, ce zidește școala, familia dărâma. Este o muncă de Sisifus, dar progresul ne stă înaintea ochilor și pentru noi el înseamnă o mare, o nespus de mare bucurie.

Durere, că ea nu i dep'ină. Să nu credeți dumnia-voastră, că toți Românii din Oradea-mare își trimit astăzi copii la școala românească

Să nu credeți, că Românii noștri de aici, — intelectuali, burghezi, negustori sau muncitori — vorbesc numai românește! Să nu credeți zic, pentru că vă înșelați. Mai sunt copii pierduți, mai avem încă suflete rătăcite.

O inspecție ce am făcut de curând prin școlile minorității lor din Oradea m'a pus în situația să răsolesc registrele. Și am aflat cecece n'aș fi gândit: am aflat copii și fetițe de Român, cari și astăzi urmează în școală ungurească.

Iată pe scurt rezultatul „razziei” mele:

I. La școala primară a Călugărițelor, am găsit 5 copile române. Le dau cu numele, ca să se știe:

1. Margareta Câmpean gr. or. din Oradea.
2. Clara Câmpean gr. or. din Oradea.
3. Maria Barconi gr. or. din comuna Giriș.

Am mai aflat două copile ale unui avocat român, care ocupă un înalt post la prefectura județului.

II. La școala primară a Călugărițelor Imaculate din Oradea-Velența. (Calea Victoriei) am aflat opt. Anume:

1. Maria Meșter gr. or.
2. Maria Măruș gr. cat.
3. Maria Cioncaș gr. cat.
4. Rozalia Halas gr. cat.

5. Glize la Calloș gr. cath. — toate cinci din Oradea-mare, copile din căsătorii mixte dela periferiile orașului.

În cl. V 3 copile gr. catolice, din căsătorie amestecată, cari însă nu știu o boabă românește.

III. La școala primară rom. catolică de băieți din Oradea-Velența sunt:

1. Ștefan Crijea gr. or.
2. Ioan Meșter gr. or.
3. Vasile Știubea gr. cat.

4. Alexandru Pantea gr. cat. — toți patru băieți de birjari sau alți muncitori din oraș. Românește vorbesc foarte puțin, sau de loc. Unul a fost dat anul trecut la școala românească și — a fugit. Zice, că nu pricepe și nu-i place.

IV. La școala primară a Călugărițelor Imaculate din strada Alexandri patru fetițe:

1. Margareta Tirbu gr. cat. din Oradia.
2. Maria Dedu gr. ort. din București (a părăsit).
3. Magdalena Ignea gr. cat. din Oradia.
4. Margareta Iancu gr. cat. din Oradia.

În grădina (azilul) de copii ale acestei mănăstiri am mai aflat doi românași: A. Vasilescu și G. Finanța.

V. La școala rom. catolică de băieți din strada Crișului am găsit doi: Ioan Cișmar de religiuinea gr. cat. din comuna Pozeiu și Ștefan Toth gr. cat., băiatul

văduvei Sofia Bodea, româncă din Oradea mare. În școlile evreești și reformate n'am găsit nici unul până azi.

Iată aproape 30 de copii, cari își fac instrucția pe ungurește și sunt puși deci pe calea cea mai sigură de a fi pierduți pentru neamul din care se trag. I am luat la înrăbări, i am descusut pe toți și am aflat, că părinții sunt pricina. Nu-i vorba vom face toate demersurile oficiale, ca să te opriți de-a mai urma această cale a rătăcirii. Demersuri s'au făcut ele și până acum. Ordine și avertismente din partea autorităților, sfaturi la adresa părinților, cuvântări în biserică, vorbiri la ocazii etc. câte vreți. Altfel, dacă nu se proceda în chipul acesta, nici atâția nu veneau câți avem astăzi. Și totuși mai sunt oi rătăcite în staulul străin. Sunt multe cauzele, sunt mulți dușmanii noștri.

Dușmanii cei mai îndărătnici ai școlii românești par a fi înșiși părinții. Gândiți-vă un moment ce element avem la orașe. Birjari, cărauși, zileri, meșteșugari, muncitori, etc., cari aproape toți în neveste unguroaice, sunt tot în ceartă cu ele pentru băieți, cărora trebuie să le cumpere cărți de școală românești. Dar asta treacă meargă! Acolo însă, unde bărbatul este mai slab și mai nepăsător — și sunt mulți inconștienții și alcoolii dela periferii! — copii sunt trimiși pu și simplu la școala, care vrea mama: la cea ungurească. Cunosc caz, că o spălătoreasă cum îl vinecopila dela școală îl smu'ge Abecedarul românesc din mână și i dă pe cel unguresc, ordonându-i să învețe de acolo. Singur acest caz dă ori cul puțința s'arunce o privire asupra stării de spirit, care domină pe aici și cu care avem să purtăm lupta noi, cei puși să îndrumăm învățământul și cultura românească în Bihor.

Cert este, că procesul asimilării a început să se întoarcă pe latura cealaltă: elementul românesc, până eri îns'răinat, este pe cale de a fi „reromânizat” în cel mai scurt timp. Și este un studiu foarte interesant să observi dezvoltarea acestui proces și să vezi cum magharizarea își trăește zilele de agonie. Cei 30 de copii, pe cari i-am găsit în școlile ungurești, cred, că sunt ultimile victime, pe cari voia să ni-le mai înghită acest monstru secular, care acum își trăește ultimele clipe.

Acelaș proces se urmează în restul comunelor urbane și rurale.

Spun aceste lucruri pentru dascălii Bihorului, cari trebuie să-și înțeleagă datoria și să-și ia în serios înalta misiune culturală, ce le revine. Le spun însă și pentru celitorul de mâine al acestei reviste, ca să se știe și să rămână urmă de felul cum ne-am încirpat sufletește și cum progresăm cu școala românească, în al treilea an după desrobirea noastră de sub legile lui Apponyi.

Bălaurul nu este încă răpus cu desăvârșire. Mai avem de luptat. Mai sunt suflete de mântuit, mai sunt cetăți de cucerit.

De biruință suntem siguri.

Gh. Tulbure.

## ȘCOALE ROMÂNEȘTI ÎN ORADEA-MARE.

— Starea lor de ieri și de astăzi. — Cum progresa elementul românesc la oraș. — Opera noastră de naționalizare. — O statistică școlară. —

Directorul școlii primare Nr. II din localitate a publicat cu finea acestui an școlar un anuar.\*) Cum este prima lucrare de acest fel pe terenul învățământului primar din Bihor, ea merită să fie relevată cu deosebire pentru datele interesante, ce cuprinde. Oricât de sumare sunt aceste date, aruncă o viie lumină asupra stărei de spirit, de conștiință și de cultură românească, pe care am găsit-o și am moștenit-o, aici în Oradea-mare, dela răposatul regim unguresc.

Ele ne arată, ca într-o oglindă, cum stăteam sub raportul școlar la preluarea imperiului și cum stăm astăzi, după trei ani de libertate culturală și politică.

Iată ce spune partea introductivă a acestui anuar sub titlul de „Istoricul școlii“.

„Românii aveau în oraș trei școli primare (confesionale) cu câte un învățător. Erau susținute cu multe greutate. Astfel în curtea bisericii din strada Șaguna era școala ortodoxă sub conducerea învă. N. Firu cu 60—70 elevi. Școala confesională greco-catolică, care era și școala de aplicație pe lângă școala normală gr. catolică, stătea sub conducerea învă. Mihai Silaghi cu 40—50 elevi. Altă școală (confesională) ortodoxă era în Velența sub conducerea învă. Ion Ursan cu 30—40 elevi.

Toți acești învățători au dezvoltat o deosebită activitate pentru prosperarea școlilor confesionale. Totuși ele nu puteau face față concurenței școlilor de stat și comunale ungurești. Părinții săraci și mai ales Românii dela periferii (mahalale) își dădeau copii tot la școlile ungurești, nu pentru-că acolo s'ar fi învățat mai mult ori mai bine, decât în școlile românești, ci pentru-că acolo se dădeau copiilor anumite favoruri, pe cari școlile noastre nu le puteau da: se procura copiilor haine și ghete, la ameazi copiii săraci primeau mâncare caldă, recvizitele de învățământ erau gratuite, etc.

Dar fiecare Român cinstit, care ținea cât de puțin la limba și legea lui, se ferea de școala ungurească și de favorurile ei. Vedeau, că copiii din școlile ungurești își perdeau limba, ba unii își lăpădau și legea. — Mulțimea săracilor însă nu putea înțelege rostul școlii românești și pentru ei era mai bună școala ungurească cu favorurile ei. — Faptul, că copilul lui nu vorbea românește nu-l supăra de loc. Iar la observările binevoitoare ale preotului, învățătorului ori al altuia cărturar răspundea: și așa suntem în țara ungurească. Cu limba românească n'ajungem la nimic.

Pentru îndreptarea acestui rău era un singur leac, care trebuia bine aplicat. Acest leac ar fi fost biserica, unde și omul cel mai uitat de sine mergea la spovedanie și împărtășire. Aici însă în loc să i-se arate păcatul ce-l comite limbei și legii lui, unii preoți îi primeau spovedania pe ungurește.

Astfel stăteau lucrurile la anul 1919, când statul

român luă în mână conducerea școlilor din Oradea-mare și le declară de școli de stat — românești.

Imediat după preluarea imperiului în fruntea școlilor din județ fu numit inspector școlar (revizor) dl Gh. Tulbure, care numai decât a căutat să organizeze întreg învățământul și mai ales cel din Oradea-Mare, unde nedepunând jurământul de fidelitate foști învățători unguri, aproape toate școlile primare rămasese pustii.

Primul său gând a fost organizarea școlilor primare din Oradea-Mare și în special prefacerea uneia din foștele școli de stat ungurești în școală românească care să cuprindă pe toți copiii Românilor. Deoarece majoritatea Românilor locuiesc în suburbiile orașului „Tegliște“ și „Livezi“ (Rét) a luat hotărârea, ca școala primară din strada Gheorghe Lazăr (Vitéz-u.) să fie școală românească, admitându-se până la alte dispoziții și elevi unguri, separați de copiii români.

Cu organizarea acestei școli a însărcinat pe învățătorul Nicolae Firu — numindu-l directorul școlii — ca unul care cunoștea mai bine referințele școlare din oraș.

La 25 August 1919 noul director a luat în primire școala publicând înscrierile pentru a. școl. 1919/20, ziua de 1 Sept. 1919.

În mai puțin de 5 zile s'au prezentat la înscriere 251 elevii români și anume 150 băieți 101 fete.

După începerea cursurilor imediat s'au arătat greutatea cu cari aveau învățătorii școlii de luptat. Cea mai mare parte a elevilor înscriși nu știau de loc românește, iar unii foarte puțin.

Între astfel de împrejurări luptam cu toții din toate puterile pentru a deda copiii să prindă dragoste de limba românească și să-i familiarizăm cu școala românească. Mulți fugeau la școlile unde se făceau cursurile în limba ungurească și unde înțelegeau ce li-se predă. Mi-a fost dat chiar mie să văd cum un învățător român, — care da lecții la școala ungurească, a luat pe fratele său din cl. III și l-a dus la secția maghiară, spunându-mi, că „la școala românească și așa nu pricepe ce învață“.

O altă greutate, deși momentană, era lipsa manualelor. Abia la sfârșitul lunii Octomvrie s'a putut da în mâna elevilor Cartea de citire românească.

În acest timp ocupațiunea principală în toate clasele era: exercițiile de vorbire și socotire în limba românească.

În al doilea an de școală 1920/1921 am avut înscriși în secțiunea română 254 elevi, toți de naționalitate română.

Un moment de mare însemnatate în viața acestui an școlar este, divizarea clasei întâu, separându-se băieții de fetițe.

Lipsa cărților de școală s'a simțit și în anul acesta, mai ales că prețul lor era foarte urcat iar băieții de școală fiind foarte săraci, nu se putea încasa dela dănușii nici barem prețul unei cărți de citire.

La intervenirea directorului dl G. Alevra, senator și mare proprietar în București a dăruit școlii suma de 1000 Lei, din care s'a procurat Cartea de citire pentru toți elevii.

Cu ocaziunea sărbătorii Nașterii Domnului Reuniunea femeilor Române, a împărțit haine și încălțăminte elevilor săraci.

\*) Anuarul școlii primare urbane de Stat Nr. II din Oradea-Mare pe an. șc. 1921—1922, redactat de N. Firu, director-învățător. 24 pagine.

Dl Ignat Mircea, mare proprietar și comerciant în București fiind la Oradea-Mare și interesându-se mai de aproape de starea școlii și a elevilor, a depus la direcțiune suma de una mie (1000) Lei, ca să se ajute copiii lipsiți.

Tot dl Ignat Mircea a pus baza unei *biblioteci populare* cu scopul de-a familiariza cu limba românească atât pe elevii școlii cât și publicul român, mai ales pe cei dela periferii.

Această bibliotecă s'a deschis cu mare solemnitate în ziua de 15 Maiu 1921 în fața unui public numeros.

Cu ocaziunea acestei festivități dl Ignat Mircea apreciind munca neobosită a corpului didactic a dat directorului suma de 3000 (trei mii) Lei pentru trei premii de câte 1000 Lei asupra următoarelor subiecte:

1. *Viața culturală la Românii din Bihor.*

2. *Viața economică la Românii din Bihor.*

3. *Dațini, credințe cântece . . . etc. la Românii din Bihor.*

Pentru votarea acestor premii s'a numit un comitet, în care pe lângă membrii corpului didactic ai acestei școli au fost aleși prezident dl Gheorge Tulbure revizor școlar, dr Aurel Magier secretar consistorial dr Vasile Chirvai și Ioan Cotruș profesori la liceul E. Gojdu din localitate.

În al treilea an de școală s'au înscris deja 285 de copii români la școala aceasta, din cari o parte au trecut la școala de aplicație de pe lângă școala normală de stat."

\*\*

Ne mărginim să reproducem atâta numai. Iată câteva constatări, cari fac dovada unui progres neașteptat în sporul elementului românesc la o singură școală, până eri exclusiv ungurească.

Dar o lature și mai interesantă sub raportul numărului elevilor și al operii de naționalizare, pe care o săvârșește școala primară la oraș, este tabloul statistic anexat la acest anuar.

Acest tablou ne arată cum stăm cu elementul românesc din Oradea-mare la toate celelalte școli primare (secții) românești, înființate de trei ani încoace din partea Revizoratului nostru cu concursul unor directori școlari, cari au depus frumoase stăruinți.

Avem în Oradea opt școli primare de stat. La șase din acestea avem deja secții românești cu I—VI-a clase primare, în parte divizate. La aceste școli avem azi 19 institutori români (13 bărbați, 6 femei) și în total 654 de elevi români. Aceștia sunt însă numai la stat. Afară de aceasta la cele trei școli primare confesionale românești (una gr. cath., două greco-ort.) mai sunt trei institutori cu circa 100 elevi în total.

Care va să zică:

În anul 1919, când a intrat armata română, aveam în Oradea-mare trei dascăli români cu 90—100 de băieți de școală.

**Astăzi avem 22 de institutori cu circa 750**

**de elevi români** la școlile primare din acest mare și unguresc oraș de graniță.

Este incontestabil un progres, care merită relevat pentru că el vădește vitalitatea elementului românesc, rapiditatea cu care ne sporim, înaintăm în cultură și ne ocupăm locul, care ni se cuvine în interiorul orașelor.

Rămâne ca'ntrun număr viitor să complectăm acest tablou cu statistica școlară a întregului județ.

## Școala și viața.

La articolul meu cu titlul de mai sus din numărul din partea dlui G. Oros am primit unele reflexii. Regretăm, că deoparte de lipsa de spațiu nu le putem publica, de altă parte dl Oros bate la porți deschise.

În numărul trecut am spus-o la fine, că învățătorii vor aduce multe scuze și acceptabile chiar, nici una însă nu scuză lipsa de suflet a aceloră, cari nu-l au.

Am spus-o din capul locului, că cunoaștem foarte bine multele împrejurări, tot atâtea impedimente ale dezvoltării școlii noastre și toate constatările noastre asupra mersului învățământului sunt făcute cu luarea în considerare a tuturor aceste impedimente. Și în consecință, n'am spus că învățătorii noștri nu-și fac datoria. Și-o fac! Dar, cum am zis, activitatea lor este împlinirea seacă a unei datorinți impusă de-o carieră. Pentru că elevii nu știu aplica în viață ceea ce au învățat în școală.

Este fapt, că avem multe feluri de învățători mai temeinici sau mai puțin temeinic pregătiți. Nu știm însă să fie un fost „kocsis” și un fost „boacter”. Vor fi între cei aplicați de biserici, așa numiți tolerați, parte cu scopul de-a salva prin aceasta școala confesională. E incontestabil, că prin aceștia cultura nu se salvează.

Dar, nici nu despre aceștia a fost vorba. A fost vorba numai despre învățătorii cu pregătire. Și eu cred, că se convine să fim sinceri, să ne recunoaștem greșelile și chiar în interesul cauzei, în serviciul căreia stăm, să ne silim a-le îndrepta, cu atât mai vârtos, că aceasta nu întimpină nici o greutate.

Nu ne provocăm la marii pedagogi ai trecutului, ci cautăm să ne facem noi nouă o școală a noastră, care să corespundă nevoilor reale a poporului nostru.

De altcum dl Oros are unele remedii pentru îmbunătățirea situației învățământului la sate, pe cari le împărtășim și noi și anume: a) să ridicăm în fiecare comună școală, b) să se organizeze Revizoratele de de plasă spre a îndruma și pe învățătorii cursiști, c) să facem cercetarea școlii deobligătoare, silind administrația a da o importanță mare amendelor școlare, d) să se dea izlazuri corespunzătoare comunelor, ca copiii să nu fie siliți a păstori după vișăl, după purcel, f) să ridicăm nivelul cultural al școalelor normale, unde ar trebui primiți tineri baremi cu 4 clase medii, apoi 4

cursuri de preparandie, dacă deocamdată e utopie dorința învățătorilor, ca numai cu 8 clase liceale și 2 cursuri de Seminar Pedagogic să avem învățători.

Introducerea acestor remedii însă nu atârnă de noi!

Scăderile stabilite în articolul precedent se pot îndrepta și aceasta atârnă numai și numai dela noi, dela abilitatea și în special dela dragostea de școală a învățătorului.

Iar concluzia finală este maxima elementară a învățătorului de totdeauna: „Nu multe, ci mult“.

P. Coroiu.

## PARTEA OFICIALĂ.

I.

Nr. 1218—1922.

### Ordin circular.

către toate școlile primare și de ucenici din județul Bihor.

Ministerul Cultelor și Artelor în chestiunea catehizării școlărilor adventiști (baptiști sau pocăiți) cu ordinul Nr. 946—1922, a dispus astfel:

Vă facem cunoscut, că legile în vigoare în teritoriile alipite din fosta Ungarie dispun lămurit asupra copiilor, ca aceștia, în cazul când nici unul din părinți sau numai unul, nu aparține nici unuia din confesiunile recipiate, sau legal recunoscute, să fie educați la oarecare religie recipiată sau legal recunoscută §. 26. al legii XLIII. din 1895.

Cultul adventist nefiind nici recipiat, nici recunoscut în conformitate cu ordinul fostului Guvern maghiar No. 1675 din 29 Iulie 1895, copiii adventiștilor trebuiesc educați în religie, pe care au avut-o părinții înainte de a trece la o confesiune nerecipiată și nerecunoscută.

Oradea Mare, la 13 Iunie 1922.

II.

Nr. 1423/922.

### Circular.

Tuturor eforturilor școlare, directorilor și învățătorilor dela școlile primare de toate categoriile din județul Bihor.

În scopul rezolvirii mai ușoare și mai repede a actelor de natură oficială ce intră la acest Revizorat pentru conformare și strictă acomodare vi-se comunică următoarele:

1) Toate rapoartele vor cuprinde numai o cauză.  
2) Rapoartele cari se fac la ordine date totdeauna vor conține provocare la numărul ordinului.

3) Rapoartele să se facă în stil românesc să conțină esclusiv importanța actului și să nu se facă conglomerate de idei și cuvinte fără rost.

4) Actele de natură particulară, cari privesc esclusiv pe învățători ori alte persoane particulare să se considere ca cereri, cari cad sub dispozițiile legii de timbru.

Actele compuse cu abateri dela aceste dispoziții se vor considera ca neintrate. și nu li-se va da nici o soluție.

Oradea-Mare, la 23 Iunie 1922.

III

Nr. 1137—1922.

### Circular.

către toate școlile românești din județul Bihor.

Se aduce la cunoștință, că On. Ministerul Instrucțiunii cu ordinul Nr. 137664—1921 recomandă ca bibliotecile școlare și elevii să procure scrierile lui Mihail Lungianu intitulate. În sărbători, Zile Senine, Claca și robot și Înșelări.

Oradea-Mare, la 8 Iunie 1922.

IV.

Nr. 1230—1922.

### Circular.

către toți învățătorii din județul Bihor.

Ministerul Instrucțiunii Directoratul General din Cluj cu ordinul Nr. 1514—1922 VI. obligă pe învățătorii, ca întrucât sunt rugați la aceasta, să la parte în comisiile agrare locale. În ce privește lucrările de improprietărire pe teren învățătorii se vor conforma dispozițiilor referitoare ale legii agrare.

La nici un caz însă instrucția nu e permisă să sufere pe acest motiv timp mai îndelungat.

Oradea-Mare, la 13 Iunie 1922.

V.

Nr. 1362 922.

### Aviz.

Se aduce la cunoștința întregului corp didactic primar din județ, că în Institutul Medico-Pedagogic de stat din Boroșineu (județul Arad.) în anul școlar 1922 1923 se primesc copii și copile cu defect mental cari au căzut de repețite ori în clasa I. ori alta clasă primară, sau nu au fost înscriși în școală primară, în fine copii cu înclinări sufletești anormale, dar apti pentru învățământ. Cei săraci vor fi primiți gratuit. Lămuriri se primesc dela Direcțiunea Institutului.

Oradea-Mare, la 23 Iunie 1922.

VI.

Nr. 1420/922.

### Circulară.

Tuturor direcțiunilor și învățătorilor dela școlile primare de toate categoriile din județul Bihor.

Aflăm din rapoartele corpului didactic că selecționarea cărților din bibliotecile școlare, impusă cu ordinul nostru circular de datul 23 Aprilie No. 805/921, nu s'a executat pretutindeni.

În consecință, bazați pe ordinul Nr. 10100 921 VI. al Ministerului Instrucțiunii, în scopul executării depline a ordinului nostru menționat, dispunem:

1. Eliminarea tuturor produselor de presă (cărți,

reviste etc.), cari conțin idei contrare ordinii de stat, interesului neamului românesc, cultului creștin și bunelor moravuri sociale, cum sunt produsele de presă și cărțile, cari conțin idei îndreptate contra constituției României, a întregității naționale și teritoriale, contra limbii române ca limbă oficială decretată prin lege precum și toate produsele de presă și manuscrise, ce conțin idei ostile și îndreptate contra armatei, a armelor, a stemei, drapelului și simbolurilor Statului Român.

2. Cărțile, care cuprind injurături la adresa casei domnitoare și a neamului românesc, ori sunt contrare intereselor acestora.

3. Cari îndeamnă populația de orice naționalitate a țării la emigrare.

4. Cari îndușmănesc clasele sociale, ori răspândesc idei anarhice și ateiste.

5. In fine toate produsele de presă ori manuscrise, cari conțin idei îndreptate în contra bisericii creștine, a cultului creștin și a tuturor moravurilor bune.

II. Selecționarea se va face în termenul cel mai scurt după apariția acestui ordin și toate produsele și cărțile de conținutul de mai sus se consideră de confiscate și se vor preda pelângă proces verbal și inventar în câte 2 exemplare acestui Revizorat până la 31 Iulie a. c.

III. Bibliotecile maghiare din comunele curat românești după selecționarea prevăzută în punctul I. (1, 2, 3, 4 și 5) se vor pune în vânzare pe cale de licitațiune, iar suma încursă se va folosi pentru cumpărarea de cărți românești.

Toți acei, cari nu vor executa întocmai acest ordin, sau vor căuta a introduce în viitor, ori vor lăsa și pe mai departe în bibliotecile școlare produse de conținutul și natura celor cuprinse în punctul I. (1, 2, 3, 4 și 5) vor fi considerați culpabili și urmăriți pentru delict în contra siguranței Statului.

Oradea-Mare, la 24 Iunie 1922.

VII.

Nr. 1045 922.

### Ordin circular, către toți învățătorii de stat și statificați din județul Bihor.

Mandatul sfaturilor școlare instituite la școlile primare de stat a expirat în baza ordinului Nr. 10.000 922 al Ministerului Instrucțiunii, Directoratul General Cluj, sfaturile școlare trebuind organizate și la școlile decurând statificate, prin prezenta ordonăm constituirea, respective reconstituirea lor conform dispozițiilor ordinului Nr. 53000/909 și anume:

1) Sfaturile școlare se compun din membri aleși, numiți și din oficiu.

Cei aleși și numiți au mandat pe 6 ani, iar cei din oficiu, până când se găsesc în oficiul respectiv.

2) Numărul membrilor sfatului școlar se formează astfel:

a) In comunele cu mai puțin de 1000 locuitori 4 membri numiți, 4 aleși,

b) In comunele cu mai puțin de 2000 locuitori 6 membri numiți, 6 aleși,

c) In comunele cu peste 2000 locuitori 8 numiți și 8 aleși și

d) In Oradea-Mare 10 numiți și 10 aleși.

Iumătate din membrii aleși îi alege reprezentanța comunală, (în Oradea-mare Comitetul Administrativ) iar jumătate comitetul parochial.

Unde sunt mai multe confesiuni, membrii „aleși” se aleg în număr egal din reprezentanță și dela diferitele confesiuni.

Ori care confesiune poate trimite membrii în sfatul școlar, numai în cazul, când credincioșii acelei confesiuni formează cel puțin 5% a totalității locuitorilor.

4) Pe membrii numiți îi numește prefectul județului (municipiului) la propunerea revizorului școlar.

Tot prefectul numește și presidentul și vicepresidentul sfatului școlar.

In comunele cu populație în majoritate română ca president se va propune preotul confesiunii aflătoare în majoritate.

5) Membrii din oficiu ai sfatului școlar sunt:

a) primarul,

b) Un preot dela fiecare confesiune recipiată (recunoscută) intrucât numărul credincioșilor fac cel puțin 5% a totalității populațiunii din comună.

c) La școlile cu 1 învățător, învățătorul, la cele cu mai mulți, dirigentul.

d) Directorul școlii agronomice, unde este,

e) Medicul comunal, ori de circumscripție, intrucât are domiciliul în comună,

f) Afară de aceștia în comunele rurale, unde împreună cu directorul sunt 6 puteri didactice, aceștia aleg din sinul lor un delegat în sfatul școlar local, unde sunt 15 învățători, se delegă 2, și unde sunt peste 30, se delegă 3 membrii ai corpului didactic.

Alegerea aceasta se efectuește până la 15 Iulie n. a. c. și rezultatul se va raporta Revizoratului școlar până la 15 August n. a. c.

6) Membru al eforiei poate fi numai acel cetățean român trecut de 24 ani, care are domiciliul permanent în comună, știe ceti și scrie, n'a fost pedepsit și nu este în contra lui procedură judiciară.

Atât la alegere cât și la propunerea pentru numire se va avea în vedere numai acei cetățeni, cari au dovedit că poartă la inimă interesele școlii și sunt buni patrioți.

7) In conformitate cu aceste norme învățătorii — dirigenți cel mult **până la 30 Iulie** n. a. c. vor face aici propunere pentru numirea membrilor sfatului școlar precum și a presidentului și a vicepresidentului.

Tot deodată vor face o adresă către comitete parochiale și reprezentanțele comunale, ca aceste să delege pe membrii aleși, iar parochiile pe preotul respectiv.

Lista acestora încă ni-se va comunica **până la 30 Iulie** n. a. c.

8) După ce se va comunica numirea celor propuși, presidentul convoacă toți membrii sfatului școlar și toți deodată vor face jurământul oficial următor: „Eu N. N. membru (ales, numit, din oficiu) al sfatului școlar din ..... jur credință M. S. Regelui Ferdinand I. al României și Guvernului țării, că voi ține legile și ordonanțele țării, mă voi îngriji de binele școlii și mă voi sili din toate puterile mele să o ajut!

Așa să-mi ajute Dumnezeu!”

Membrii, cari în ședința primă nu s'au prezentat vor face jurământul în ședința proximă, iar cei ce nu vor să-l facă se vor considera dimisionați și se va îngriji de înlocuirea lor după modalitățile de mai sus.

9. După prestarea jurământului sfatul școlar se constituie alegându-și un curator (cassier). Curator poate fi ales și învățătorul, care este obligat a primi funcția.

10) Fiecare sfat școlar va avea un sigil oficial cu inscripția „România. Sfatul școlar din.....“ la mijloc cu stema nouă a țării. Aceste se vor procura în conformitate cu ordinul nostru Nr. 993/922. (Nr. 10.)

Sigilul îl păstrează presidentul sfatului școlar.

11. Sfatul școlar ține ședință în fiecare lună odată. Procesele verbale în câte 2 exemplare se vor înainta în termen de 8 zile Revizoratului școlar pentru aprobare.

12) Dacă sfatul școlar aduce o deciziune, care reclamă rezolvire din partea autorității școlare, după ce sfatul școlar a primit procesul verbal aprobat, pelângă comunicare în extras a deciziunii respective raportează Revizoratului școlar, cerând măsuri.

13) Intr'un ordin special vom comunica drepturile și datorițele sfatului școlar.

Oradea-Mare, la 23 Iunie 1922.

VIII.

Nr. 1305—1922.

## Circular,

către toate școlile primare și de ucenici din județul Bihor.

În vederea începerii anului școlar 1922—923 pentru a putea ajunge la o normalizare a învățământului încă de pe acum ordonăm următoarele:

1. Fiecare învățător va înainta a'ci până la 15 Iulie n. a. c. planul analitic al claselor ce le va conduce în anul viitor școlar. Excepție fac învățătorii cursiști, cari cu 1 Iulie trebuie să se prezinte la cursurile de vară. Aceștia vor înainta planul analitic până la 15 Septembrie 1922.

Deodată cu împărțirea materialului de învățământ se va înainta și conspectul sărbătorilor și a manualelor ce se vor folosi precum și orarul.

Împărțirea materialului de învățământ se va face fidel situației învățământului din comună și anume dacă la o școală în anul 1921—1922 a avut una clasă, va face programa analitică pentru 2 clase ș. a. m. d. și la nici un caz pentru mai multe, iar orarul se va întocmi în conformitate cu aceasta și anume unde în anul viitor școlar vor fi 2 clase, oraru va fi întocmit cași cum școala ar fi divizată cu 3 învățători.

2. În anul școlar 1922—923 sunt obligați a cere școala de toate zilele copii născuți dela 1 Septembrie 1910 până la 31 August 1916, iar școala suplimentară cei născuți dela 1 Septembrie 1907 până la 31 August 1910.

3. Pentru a se putea constata numărul obligaților la școală se va face conșcrierea lor dela casă la casă și apoi se va confronta cu registrul stării civile a născuților.

Aceasta conșcriere cade în sarcina primăriilor însă întrucât acestea nu dispun de personal de ajuns, învățătorii sunt obligați a le veni în ajutor în schimbul unei diurne de Lei 40 la zi.

Conșcrierea aceasta se va face cel mult până la 31 August.

4. Lista conșcrierei va conține următoarele rubrici: 1. Strada și Nr. casei; 2. Numele; 3. ziua, luna și anul nașterii; 4. Religia; 5. Naționalitatea copilului; 6. Numele părintelui, tutorului etc; 7. Ob servare.

5. Eforiile școlare în conștelegere cu învățătorii cel mult până la 15 August vor fixa termenul înscrierilor și a începerii prelegerilor, care la nici un caz nu poate fi mai târziu de 15 Septembrie.

Procesul verbal referitor se va înainta în 2 exemplare Revizoratului școlar până la 31 August și deodată termenul înscrierilor și a începerii prelegerilor îl vor comunica primăriei pentruca aceasta, la rândul său să avizeze în felul obicinuit părinții copiilor.

6. În termen de 5 zile după expirarea înscrierilor directorul școlii va compune conspectul celor înscriși și-l va înainta primăriei, ca aceasta la rândul său pe cei neînscriși să i îndrume la înscriere făcându-i atenți la urmări.

7. În baza consemnării primite, primăriile vor constata copiii neînscriși, și cel mult 5 zile vor pune în vedere părinților acelora, că dacă în alte 5 zile nu-și vor înscrie copiii la școală (ceace vor avea să dovedească cu certificat dat de directorul vreunei școale) față de dâșii se vor aplica pedepsele graduale de 5, 10, 20, 40 lei din opt în opt zile și eventual vor institui curator pe seama copilului.

8. În înțelesul §-lui 3 al Art. de lege XXXVIII din anul 1868, eforia școlară exclude din învățământ pe copiii stuțizi ori infectați de boale molipsitoare. Tot asemenea, poate dispensa dela cercetarea școalei, pe copiii întârziști și debili trupește și sufletește, dacă această împrejurare e dovedită cu certificat dela medic.

9. Dirigentele fiecărei școale primare (complimentare ori de ucenici) este dator, ca cel mai târziu până la 1 Oct. a. c. să înainteze rev. școl. rezultatul înscrierilor, specificat conform adnexului VI îndrumarea No, 53909—909 vkm.

În ziua a 15 a și ultimă a fiecărei luni, să com pună în baza registrului de absențe purtat în regulă,

Istia despre copiii cari au absentat nemotivat, și în ziua următoare să o predea prezidentului comitetului școlar, pe lângă condica de expediție. Acesta revizând-o va constata numele părinților (îngrijitorilor) copiilor arătați pentru prima dată cu absență nemotivată, și admonindu-i le va pune în vedere pedepsele ce-l așteaptă de câte 5, 10, 20, 40 lei în cazul că copilul va mai lipsi nemotivat dela școală, — apoi prevede lista cu subscrierea proprie și cu sigiliul școlii și tot cu condica de expediție o predă primarului în cel mult 48 de ore dela primire.

Primarul sau substitutul său, după ce a primit lista de absențe, imediat citează la sine pe părinții (îngrijitorii) copiilor arătați a 2 a oară, a 3 oară, etc., cu absența nemotivată și-i provoacă să plătească imediat pentru absența de gradul a II-lea 5 lei, de la III-lea 10 lei, de al IV-lea 20 lei, și de gradul al V-lea 40 lei. În loc de a 5 a pedeapsă se aplică dispoziția § lui 4 din Art. de lege XXXVIII din 1868.

În cazul, că pedeapsa convenită nu s'ar putea încasa nici pe cale execuțională, vinovatul o va răscumpăra cu muncă în favorul școlii, socotind pentru 5 lei una zi de lucru cu palma, sau 10 lei una zi de lucru cu carul.

Primarii sunt personal răspunzători despre încassarea pedepselor în 15 zile socotite dela data când au primit lista, la caz contrar vor pune pedepsele neîncasate din al lor, fiindcă două pedepse pentru același elev nu se pot executa deodată. Din pedepsele scoase și administrate în cassa școlii la termen, încasatorul beneficiază de 10%, dând chitanță în regulă.

Banii încurși din pedepsele școlare se întrebunțează în prima linie pentru ajutoarea elevilor săraci cu cărți, rechizite de scris, etc., iar restul se va aduna ca fond în scopul acesta.

10. Motivarea absențelor de școală revine în competență învățătorului, apoi a prezidentului comitetului școlar, și se poate admite numai în cazurile:

a) când elevul din cauză de morbo e constrâns să zacă în pat.

b) când vreun membru din familia lui e așa de bolnav, încât copilul are datoria să-l îngrijească.

c) în cazul, când în familie obvine caz de moarte, accident sau serbări (cununie, botez, etc.)

d) în timpul iernii, în lipsa totală de îmbrăcă minte, cel mult două zile la lună.

11. Inceperea și durata timpului de instrucție o fixează comitetul școlii în conțelegere cu învățătorii în ședință conchemată în regulă cel mai târziu până la 15 August. Timpul de instrucție în conformitate cu prevederile §-lui 54 din Art. de lege XXXVIII din 1868 este, în comunele rurale cel puțin 9, iar în cele urbane cel puțin 10 luni. În urmare prin aceasta ordonăm, ca instrucția regulată să înceapă pretutindenea cel mai târziu în 15 Septembrie a. c. și să țină neîntrerupt până la 15 Iunie, atât în cursul de toate zilele, cât și în școala complementară și de ucenici.

Dacă în intervalul acesta, din cauza multelor absențe ori fiind școala închisă, instrucția nu s'a putut face regulat, revizorul școlar poate amâna încheierea anului școlar cu câte 15 zile.

12. Învățământul se face zilnic înainte și după amiază în măsură orelor prescrise de programa analitică, și nu va conțeni decât la următoarele ocazii:

a) în școlile (clasele) cercetate de elevi, cari aparțin unei confesiuni, vacanța Crăciunului se ține dela 24 Decembrie până la 1 Ianuarie, vacanța Paștilor din Dumineca Florilor până inclusiv ziua a treia de Paști. Afară de acestea se vor mai ține sărbătorile bisericesti statorite prin lege (vezi „Gazeta Oficială“ No. 69 din 26 Martie 1921.)

b) în școlile (clasele) cu elevi dela 25% până la 75% aparținători ritului grecesc și catolic vacanțele de mai sus se vor ține la Crăciun câte 4 zile, la Paști din Joi Mare până inclusiv ziua a doua de Paști, cum și sărbătorile ambelor rituri, prevăzute prin lege ca repaus duminical.

c) în școlile (clasele) unde numărul elevilor unei confesiuni este mai mare ca 75%, prelegerile vor sista pentru toți elevii; și din contră, acolo unde numărul elevilor aparținători unei confesiuni stă sub 25%, prelegerile nu vor sista, și în cazul acesta învățătorul este dator să popună și în sărbătorile confesiunii la care aparține.

d) elevii izraeliți se vor dispensa dela cursuri în cele două zi ale anului nou (Roshasana) și la sărbătoarea împăcării (Jam Kippur) în înaintea de amiază a zilelor 1, 2, 8 și 9 ale sărbătoarei Sukkoth (sărbătoare corturilor) și în înaintea de amiază a zilelor 1, 2, 7 și 8 ale sărbătoarei Pesach (Paști) și două zile la Rusali (Șebuoth.)

13. În privința respectării sărbătorilor naționale de stat ordonăm, ca în toate școlile primare, fără deosebire de caracter, pe lângă sistarea prelegerilor să se arboreze pe școală drapelul cu culorile Statului român, și învățătorii și elevii după ce vor fi luat parte la „Te Deum“-ul ce se va oficia în toate bisericile, întrunindu-se la școală sau în alt local public, vor comemora cu toată demnitatea: în 10—23 Mai: Proclamarea independenței (1877.) Unirea tuturor românilor (1859 și 1918) și Proclamarea Regalului (1881); în — la Înălțarea Domnului: Aniversarea zilei Eroilor morți pentru Patrie. La aceste serbări vor fi prezenți membrii comitetului școlar și se vor invita autoritățile din localitate și părinții elevilor.

Se va oficia Te Deum în toate comunele și se va arbora drapelul Țării, fără suspendarea serviciului la următoarele aniversări ale Familiei Regele: 22 Iulie (4 August), Onomastica Majestății Sale Reginei; 11/24 August, Nașterea Majestății Sale Regelu; 3/19 Oct., Nașterea A. S. R. Principele Carol 16/29 Octomvrie, Nașterea Majestății Sale Reginei.

Se mai admite ca sărbătoare școlară: Ziua Paserilor și a Arborilor, care se va ține în una din



zilele frumoase ale lunii Aprilie, făcându-se excursie cu școlarii afară la câmp, unde învățătorii le vor vorbi de însemnătatea acestora și elevii vor planta pomi, sau alți arbori folositori, pe terenuri publice designate de autoritatea civilă locală.

Ferile săptămânale la toate școlile din județ se vor ține Miercuri și Sâmbătă după amiază.

La nici un caz nu se va admite abatere.

14. Pentru a asigura bunul mers al învățământului în școală, ordonăm ca în toate comunele, este unde grădina de stat pentru copii, școală primară de stat învățătorii acestora să formeze Corpul didactic local sub conducerea unui prezident ales de dânsii. Acest corp didactic va executa toate legile și ordonanțele referitoare la învățământul primar, în care scop, pe lângă observarea strictă a hotărârii prezente, va mai purta grija ca :

a) să compună lista manualelor proiectate a se întrebuiți în învățământ, atât în școala de toate zilele, cât și în cea de repetiție, apoi va face distribuția claselor și a învățătorilor, a orarelor de zi și de săptămână, cum și a programei locale de învățământ, distribuită cel puțin 27 săptămâni în școala de toate zilele și 30 zile lecțiuni în școala de repetiție în comunele rurale (în orașe pe 33 săptămâni de instrucție.)

b) în comunele cu 2 sau cu mai mulți învățători, în fiecare lună se vor ține conferințe didactice, se vor dezbate toate chestiunile de interes didactic local, ca lecțiuni practice și de model ținute în prezența colegilor, darea de seamă despre materialul propus în luna espiată, despre absențele învățătorilor și ale elevilor, executarea hotărârilor referitoare la învățământ aduse de comitetul școlar și a ordonanțelor venite de la autorități etc. Tot în acestea conferințe se va stabili rezultatul Șezătorilor literare naționale, al serbărilor, al excursiunilor științifice cu școlarii, al cursurilor pentru analfabeți etc.

În conferința din Aprilie, fiecare învățător va face raport în scris despre întreaga activitate școlară și extra-școlară dezvoltată de dânsul în cursul anului, despre cărțile didactice cumpărate ori cetite, cum și despre numărul și progresul analfabeților instruiți de dânsul.

Toate hotărârile aduse de corpul didactic se vor trece într'un proces verbal, care în 2 exemplare originale se va înainta Revizoratului școlar spre aprobare.

15. Toți învățătorii de la școlile primare de stat sunt datori să propună în școală primară (cursul de toate zilele și cel complementar) până la maximum de 34 ore la săptămână.

16. Atribuțiile comitetelor de la școlile statului sunt fixate în Indrumarea dată cu ord. nr. 53.000—1909 vkm. și cu deosebire în §§-ii 16—38, 41, 44—48, 53, 54, 115, 118 și 129. Dispozițiile acestei Indrumări se vor aplica exclusiv cu considerare la interesele recla-

mate de Statul român. În cazuri dubii se va cere avizul revizorului școlar.

În special comitetul școlar :

a) Supraveghează și îngrijește de toate afacerile materiale ale școlii și prin cassarul ales din sinul său administrează averea acesteia. În scopul acesta în fiecare an, statorește venitele și cheltuielile școlii pentru anul bugetar ce urmează (1 April—31 Martie;) iar până la sfârșitul lunii April dă seamă de toate veniturile și cheltuielile școlii.

b) Dă tot concursul posibil pentru ca învățătorii să poată desvolți o cât mai întinsă activitate școlară și extrașcolară. Observând neglijența din partea învățătorilor, înștiințază cazul revizorului școlar. În deosebi atragem atențiunea prezidenților comitetelor școlare, ca afară de boală, nice un învățător nu poate lipsi de la prelegeri mai mult ca opt zile într'un an.

c) Poartă grija ca sălele de învățământ să fie curățite la timp și școala provăzută cu combustibilul de lipsă, dat de comună.

d) Pe servitorul școlii îl acceptează învățătorul dintre trei indivizi, cari oferă mai ieftin serviciul. Contractul încheiat îl aprobă comitetul școlar în ședință.

e) Comitetul școlar mai poartă grijă, ca elevii să cerceteze școala regulat. Cu deosebire va slăruți, ca copiii de la 12—14 ani să cerceteze școala de repetiție (complementară) și să fie instruiți în timpul lernei (1 Nov.—31 Mart) în câte 5 ore la săptămână, în celelalte luni a timpului de instrucție în câte 3 ore plus câte 1 oră din religione și morală. Mai mare grije se va pune pe instruirea copiilor rămași analfabeți în anii din urmă.

În școlile de repetiție, în anul școlar 1922—23, învățătorii vor propune iarna-vara : celitul și crisul în 1 și 1/2, socotitul în 1, cântări și lucru manual în 1/2 ore la săptămână iar în lunile de iarnă vor propune în câte 1—1 oră la săptămână : Geografia—Istoria României și economia (creșterea și îngrijirea vitelor, cultura fânătelor și plantelor agricole și pomăritul, pentru fete : cunoștințe de grădinarit, lăptărit, cultura gălțelor, gospodăria de casă)

17. La învățământul în școală se vor întrebuiți numai cărți aprobate de guvernul român.

18. Comitetul școlar, ca să poată aduce hotărâri valide, se instrunește în ședință în fiecare lună odată, fiind prezenți cel puțin 1/3 din totalitatea membrilor.

Cauzele, cari neaparat trebuiesc rezolvite în ședință sunt următoarele :

a) Satorirea zile pentru ținerea examenelor. Data examenului se va comunica cel mult până la 15 Mai Revizoratului școlar.

b) Satorirea proiectului de Buget pentru anul următor, termen : 15 Martie

c) Satorirea socoților despre anul espiat. termen : 30 April.

d) Satorirea zilelor de înscriere.

19. Facem responsabili pe dirigenții școlilor, ca cel mult la 15 August întreg edificiul școlar se să curățească și văruiască radical atât din lăuntru cât și din afară și în cursul anului școlar să pună ponduj cel mai mare pe curățenia localului. Și anume fiecare sală de învățământ se va spăla în fiecare lună odată se va prăful, ferestrele se vor spăla în fiecare săptămână. Cu un cuvânt se vor observa cu stricteță regulile igienice. De pe forma exterioră a localului se poate judeca mult activitatea învățătorului.

## IX.

Nr. ad. 1240 - 922.

**Concurs.**

Prin prezenta, în baza ordinului Nr. 11942--922 VI. al Ministerului Instrucțiunii Directoratul General Cluj se publică concurs pentru posturile vacante dela școlile primare de stat, vechi și nou înființate, din județul Bihor și anume:

**I. Vacante.**

1. Aleșd	2 posturi	cu I. maghiară
2. Abrămul sup.	1 post	" " română
3. Ant	1 "	" " maghiară
4. Bratca	2 posturi	" " 1 rom. 1 magh.
5. Beliu	2 "	" " română
6. Bochia	1 post	" " "
7. Balaia	1 "	" " "
8. Cacuciul ung.	1 "	" " "
9. Chistag	1 "	" " "
10. Cârpești m'ci	1 "	" " "
11. Cotiglet	1 "	" " "
12. Criștior	1 "	" " "
13. Chiribiș	1 "	" " "
14. Cuzap	1 "	" " "
15. Chiuag	1 "	" " "
16. Cheșea	1 "	" " "
17. Câmp	1 "	" " "
18. Câmpani inf.	1 "	" " "
19. Călugări	1 "	" " "
20. Decănești	1 "	" " "
21. Dumbrăvița	1 "	" " "
22. Dușești	1 "	" " "
23. Gepiu	2 posturi	" " "
24. Hotar	1 post	" " "
25. Janoșda	2 posturi	" " "
26. Luncasprie	1 post	" " "
27. Piatra	1 "	" " "
28. Poeni de sus	1 "	" " "
29. Popești	1 "	" " "
30. Petigd	1 "	" " "
31. Petroasa	1 "	" " "
32. Roșia	1 post	" " "
33. Sebiș	1 "	" " "
34. Sâmmiclăuș	1 "	" " "
35. Sântelec	1 "	" " "
36. Săcălasău	1 "	" " "
37. Suplac	1 posturi	" " "
38. Sohodol V.	1 post	" " "
39. Leș	1 "	" " "
40. Voivozi	1 "	" " "
41. Valea lui M hai	2 posturi	" " maghiară

școală agrn. de rep.

**II. Nou înființate.**

1. Apateul român	1 post	cu I. română
2. Almas	1 "	" " "
3. Arpad	1 "	" " " maghiară
4. Birtin	1 "	" " " română
5. Borozel	1 "	" " "
6. Bucea	1 "	" " "
7. Bulz	2 posturi	" " "
8. Borz	1 post	" " "
9. Budureasă	1 "	" " "
10. Buntești	1 "	" " "
11. Buciumi	1 "	" " "
12. Betfia	1 "	" " "
13. Boguiu	1 "	" " "
14. Brusturi	1 "	" " "
15. Brădet	1 "	" " "
16. Călătea	1 "	" " "
17. Cetea	1 "	" " "
18. Cornișel	1 "	" " "
19. Cuesd	1 "	" " "
20. Căbești	1 "	" " "
21. Cresuia	1 "	" " "
22. Curățele	1 "	" " "
23. Chișlaca	1 "	" " "
24. Coroiu	1 "	" " "
25. Chigic	1 "	" " "
26. Ciutelec	1 "	" " "
27. Cheț	1 "	" " "
28. Căpâlna	1 "	" " "
29. Cărpinet	1 "	" " "
30. Criștor	1 "	" " "
31. Dobricenești	1 "	" " "
32. Delani	1 "	" " "
33. Dobrești	1 "	" " "
34. Dornișoara	1 "	" " "
35. Dîjir	1 "	" " "
36. Diosig	1 "	" " "
37. Dumbrăvani	1 "	" " "
38. Ferice	1 "	" " "
39. Fancica	1 "	" " "
40. Fărnaș	1 "	" " "
41. Groși	1 "	" " "
42. Gepiu	1 "	" " "
43. Hidiș	1 "	" " "
44. Hodiș	1 "	" " "
45. Husasău	1 "	" " "
46. Homorog	1 "	" " "
47. Luncasprie	1 "	" " "
48. Lehecenii	1 "	" " "
49. Miersig	1 "	" " "
50. Miheleu	1 "	" " "
51. Mociar	1 "	" " "
52. Nojorid	1 "	" " "
53. Ortiteag	1 "	" " "
54. Olcea	1 "	" " "
55. Orvișele	1 "	" " "
56. Oșand	1 "	" " "
57. Ponoare	1 "	" " "
58. Pocioveliște	1 "	" " "
59. Prisaca	1 "	" " "
60. Pomezău	1 "	" " "
61. Petreu	1 "	" " "
62. Păulești	1 "	" " "
63. Poiana	1 "	" " "
64. Roit	1 "	" " "
65. Rotărești	1 "	" " "
66. Râpa	1 "	" " "
67. Suncuiuș	1 "	" " "

68. Surduc	1	post	cu	l. română
69. Saca	1	"	"	"
70. Sănmărtin	1	"	"	"
71. Seliște	1	"	"	"
72. Soimeș-Petrasa	1	"	"	"
73. Sănmiclaș	1	"	"	"
74. Susag	1	"	"	"
75. Săldăbagiu	1	"	"	"
76. Santăul	1	"	"	"
77. Sumuj	1	"	"	"
78. Sântlazar	1	"	"	"
79. Silindru	1	"	"	"
80. Sârbești	1	"	"	"
81. Seliște	1	"	"	"
82. Telechiu	1	"	"	"
83. Topa de Criș	1	"	"	"
84. Tigănești	1	"	"	"
85. Totoreni	1	"	"	"
86. Toboliu	1	"	"	"
87. Topa de sus	1	"	"	"
88. Uileac	1	"	"	"
89. Valea mare	1	"	"	"
90. Voivozi	1	"	"	"
91. Valea neag. inf	1	"	"	"
92. Verzari inf.	1	"	"	"

La aceste se adaugă cele devenite vacante prin mutare.

Cererile pentru numire ori mutare la unul din aceste posturi se vor înainta aici până la cel mult 25 Iulie n. a. c. adresate Ministerului Instrucțiunii Secretariatul General Cluj, provăzute cu timbru legal. ~~Cererea de înțări în funcțiune nu vor anexa nimic la vor anexa diploma de învățător, extrasul de botez și certificatul de cetățenie.~~

În învățământul urban vor putea fi numiți numai învățători, cari au cel puțin 12 ani de serviciu în învățământul rural, deci cererile de aceasta natură ale învățătorilor, cari nu întrunesc condițiile aceste, nu se vor lua în considerare.

Oradea-Mare, la 15 Iunie 1922.

Revizor școlar:

**Gh. Tulbure.**

## INFORMAȚIUNI

**O nouă conferință a revizorilor și inspectorilor școlari** a fost convocată la București pe ziua de 30 Iunie. În acest scop dl revizor al județului nostru va pleca în capitală pentru câteva zile.

\*

**Corpul didactic al școlilor urbane** din localitate a fost întrunit pe ziua de 23 Iunie c. într'o conferință comună. A luat parte întreg personalul revizoratului și toți cei peste 80 institutori și institutoare (români și maghiari) din orașul nostru. Într'un expozeu larg și luminos dl Revizor *Gh. Tulbure* și-a comunicat experiențele, constatările și observațiile făcute în cursul inspecțiilor de control, pe care le-a ținut în acest an școlar.

Corpul didactic prin rostul institutorilor N. Firu și E. Kiss a mulțumit dlui revizor pentru aprecierile severe, dar drepte și obiective, care le-a făcut promițând, că corpul didactic va ținea seamă de scăderile constatate și de îndrumările primite, și va căuta pe viitor să ridice învățământul urban tot mai mult spre nivelul cerut de interesele mari ale țării.

**Ce poate face o școală primară.** Foarte multe și foarte frumoase lucrări poate produce o școală aici la granița țării. Proba ni-o face școala noastră primară din Beius. Sub conducerea directorului, A. Nevrincean micii elevi ai acestei școli (8 clase cu 7 institutori) au început o operă de adevărată propagandă culturală în spirit național. Organizați în cor ei ies Dominecile în satele din apropiere (pe jos), cântă la liturghie și apoi în fața satului întreg aranjează o producțiune de coruri, recitări, și o piesă teatrală, de rămân tărani uimiți. Și rămân mai ales însuflețiți pentru școală și cartea românească. Astfel de reprezentații au dat în comuna **Mizieș** și la **Finiș**, unde au serbat cu poporul ziua de 10 Maiu, rostindu-se discursuri, cari au stors sătenilor lacrimi.

Iată ce poate face — și ce trebuie să facă! — fiecare școală rurală din Bihor. Operă de propagandă cât mai multă!

\*

**Excludere.** Ioan Stoiță învățător ajutor în județul Timiș, necorespunzând, sub raportul pregătirii atât în teoria, cât și practica pedagogică, nu mai poate fi aplicat ca învățător în țară.

\*

**Leafă pe luna Iulie** a învățătorilor s'a ordonat. Chitanțele sunt expediate la perceptoratele concernente.

\*

**Cursurile de vară** pentru învățătorii ajutori se vor ținea:

1. *Deva* cursul III. pentru învățători, începe la 6 Iulie n. a. c.

2. *Lugoj* cursul III. pentru învățătoare, începe la 6 Iulie n. a. c.

3. *Deva* cursul IV. mixt, începe la 10 Iulie n. a. c.

Ceice merg la Blaj și Lugoj trebuie să ducă cu sine haine de pat și o garnitură de veselă (farfurii, cuțit, furculiță, lingură etc.)

\*

**Aviz! Atragem atențiunea** dlilor învățători asupra ordonanțelor din Nr. acesta al revistei, cari cuprind dispoziții pentru anul viitor școlar.

Numarul 13 al revistei va apare la 1 Septembrie st. n. a. c.

\*

**Cinci dascăli din Bihor.** Un concurs a fost publicat astăiarnă. S'au pus trei premii de câte 1000 Lei pentru trei lucrări de cuprins istoric-literar, cultural și folkloristic. Titlul lor se poate citi la alt loc al revistei noastre.

Au intrat la comisie cinci lucrări. Și știți cine au fost autorii lor?

**Cinci dascăli din Bihor.** Din nici o altă tagmă de cărturari nu s'a găsit unul, care să pună mâna pe condei.

Tot bieții noștri învățători poartă focul sacru. Laudă și cinste li-se cuvine. Iată numele autorilor: Nic. *Firu* Oradea, V. *Sala* din Vașcău, A. *Ignă*, din Ineu, Efr. *Țigu* din Pocola și Fil. *Popa* de Cenalăș. O lucrare a fost premiată (a dlui N. Firu), alte trei au fost remunerate cu câte 250—500 Lei.

**Comitetul Secției** jud. Bihor al Asociațiunii Învățătorilor Români din Ardeal, etc. ține ședință Luni la 10 Iulie 1922, în Oradea-Mare, școala primară de stat Nr. IV. Membrii sunt poftiți a se prezenta în număr complet. V. Strauț, președinte.

\*

**Nouii școli în Binor.** În urma instrucțiilor primite cu ocaziunea anchetei Revizorilor școlari la București, Reviz. școlar a făcut propunere Ministerului Instrucț. ca în județul nostru să se construiască școli noi în următoarele localități: Aușeu, Bătar, Beliu, Bălae, Benești, Birtin, Bochia, Botfeiu, Brădet, Broaște, Borod, Cacuciul român, Calea-Mare, Călăcea, Călugări, Cărand, Câmp, Chighic, Chișlaz, Chinez, Chișcon, Ciheiu, Cumănești, Cusuiș, Craiova, Cefa, Dobrești, Dumbrăvani, Drăgoteni, Fonău, Fechetău, Gepiu, Hodișel, Hotar, Hidiș, Albești, Ianoșda, Iuoniș, Lupoai, Lelești, Luncșoara, Măgura, Măraș, Miersig, Nermiș, Olcea, Peștere, Petroasă, Poclușa, Poemi sup., Pomerău-Câmpeni, Rioni, Ripa, Roșia, Răbăgani, Sacalasău, Salonta-Mare, Săldobagiu, Sânlazar, Socaciu, Sohodol, Spinuș, Stoinești, Stracăș, Suplac, Susag, Subpiatra, Șocim, Săliștea de Beiuș, Tăgădău, Tălmăciu, Topa de sus, Urviș, Valea lui Mihai, Valea Neagră, Vărzarii de sus, Vălani, deci în 81 comune, unde nu avem școală.

S'a mai propus adaptarea și complectarea conform numărului copiilor obligați la școală precum și terminarea edificiilor din 22 comune și repararea școlilor din 19 comune. Amănunte în numărul viitor.

\*

**Cârciuma, școala și biserica.** Dl Gligorie Pop învățător în Borod, ne trimite un articol cu titlul de mai sus, în care pelângă o seamă de constatări reale și juste, face quasi o paralelă între felul cum aceste trei se îmbrățișează atât din partea autorităților cât și din partea particularilor, în special a poporului.

Constatările dlui Pop sunt foarte dureroase și parecă citești în sufletul dascălului român durerea, când vede, că numărul cârciumelor, distrugătoare de suflete și caractere, se înmulțește în fiecare comună, pînăcând în foarte multe sate școală nu este, sau dacă este, e părăsită.

Dl Pop are și oareșcari soluții de remediere, ca reducerea numărului de licențe pe comune, închiderea lor în zi de sărbătoare și lupta învățătorului în contra efectelor cârciumei.

Noi adăugăm încă o soluție și anume, afară de impozitul ce-l plătește fiecare cârciumar către stat să se impună un impozit anual, menit scopurilor culturale ale comunei respective.

## CĂRȚI ȘI REVISTE.

A apărut „Curs de gramatică metodică”, scris în ungurește, și Manual de conversație maghiaro-română, întocmit de Dr. Gh. Ioanovici pentru adulți.

Aceste două manuale au scopul de a face cunoscută construcția limbii românești într'un mod clar și sistematic și de a ușura învățarea limbii literare. Ele sunt potrivite și necesare pentru toți învățătorii dela școlile de stat cu limba de predare maghiară, pentru

toți funcționarii maghiari, rămași în serviciul statului Român, pentru Români desnaționalizați și pentru toți particularii, cari doresc a învăța limba literară română.

Manualele acestea sunt obligatoare și pentru învățătorii confesionali, cari toamna viitoare vor da examenul din studiile românești conform ordinului No. 34000—1921 VI.

Fiind ambele manuale unice în direcția aceasta toți învățătorii maghiari au interes să și le procure. Cei cari doresc să le aibă să se anumețe la Revizoratul nostru. Prețul Gramaticii e 20 Lei, plus porto, prețul manualului de conversație 25 Lei, plus porto.

**Anuarul școlii primare urbane** de stat No. 11. din Oradea-Mare pe an. școl. 921—922, redactat de N. Fîru, dir.-institutor.

\*

**Școala Nr. 11.** Cernăuți 1 Iunie 1922, cu articole semnate de: Dr. V. Gharasiu, S. Reli, V. Barbuță, P. Legreo, I. Brădățiu etc.

\*

**Învățătorul,** organul Asociației învățătorilor din Ardeal etc. Nr. 8 din 15 Iunie c. a apărut cu următorul cuprins: Dascălul de A. Domide, Cum să cucerim inima copiilor? de N. Cristea, Pentru ce trebuie să dezvoltăm în elevi simțul de datorie și dragostea de muncă? de Eugenia Atadi, apoi Reforma școlii primare și mai multe articole informative.

## SFATURI ȘI INDEMNURI.

N. P. III. ... intervenit în chestia școlii din comuna Dtele.

Să nu iai în nume de rău însă — susceptibilitățile sunt foarte multe azi! — dacă facem o observare, care se poate aplica în general. Oamenii sunt obicinuiți azi să aștepte toate de-a gata, dupăcum spuneam într'un articol precedent (Învățătorii — Robinsoni!). Spiritul de inițiativă și ambiție se validează poate pe alte terene. Numai așa îmi pot închipui, că vântul aruncă o țigla de pe școală, se cere intervenția inginerului. Se sparge o fereastră, raport Revizoratului! Nu se încheie bine ușa școlii? Raport Revizoratului! Și așa mai departe. Și ce crezi, oare în apropiere nu este un om, care la cererea învățătorului să repare aceste mici stricăciuni? Sau, e rușine oare, ca însuși învățătorul să ia toporul și să bată ici un cui, dincolo să scoată, unul?

Apoi ceialaltă latură a chestiunii! Românul zice că nu-i puțin, să nu se ajungă! Ei, eu zic, nu este școală din al cărui buget să nu se poată face măcar atâta economie, ca aceste mici neajunsuri să nu se poată delătura!

Deci, tot baza veche! Mai multă bunăvoință și dragoste față de frumoasa instituție în fruntea căreia îți place să te mândrești.

## Cuprinsul.

Suflete rătăcite . . . . .	Gh. Tulbure.
Școale românești în Oradea-M.	**
Școala și viața . . . . .	P. Coroiu.
Partea oficială . . . . .	**
Informațiuni . . . . .	**
Cărți și reviste . . . . .	**
Sfaturi și îndemnuri . . . . .	**